

รายงานการเข้าร่วมโครงการเอพีไอ
21-IP-55-GE-WSP-A-: Workshop on Evaluating Regulatory Quality and Performance to Improve Public-sector Productivity (Virtual Session)
ระหว่างวันที่ 10-12 พฤศจิกายน 2564
ณ นครมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ (รูปแบบออนไลน์)

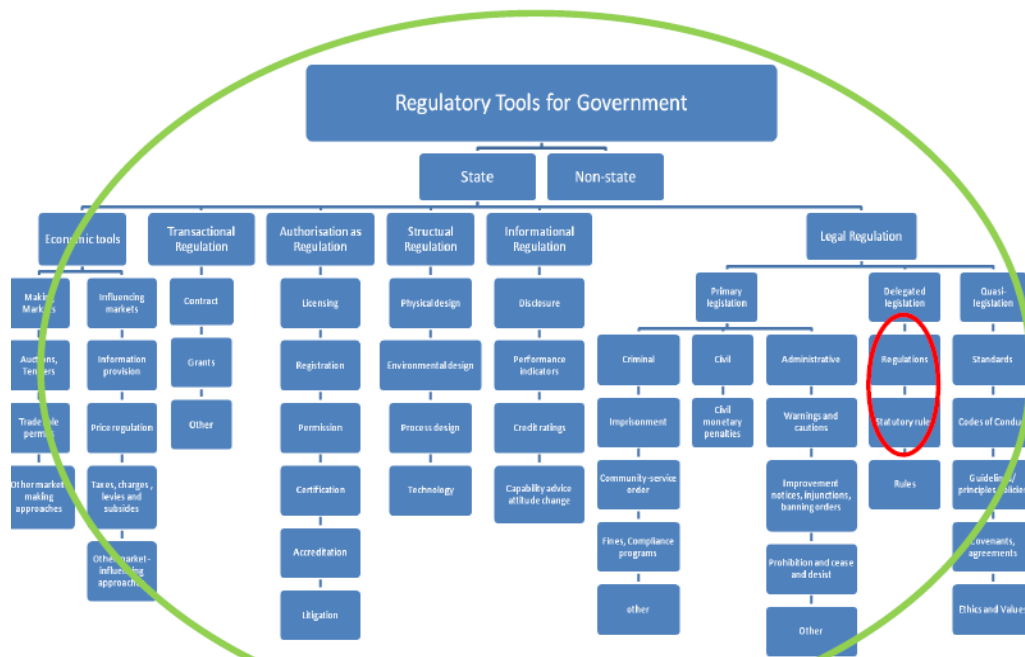
จัดทำโดย นายกุลภัทร์ ทวีกุล
นิติกรชำนาญการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
วันที่ 9 มกราคม 2565

ส่วนที่ 1 เนื้อหา/องค์ความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

1 ความหมายของกฎเกณฑ์และความจำเป็นในการจัดให้กฎเกณฑ์มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของกฎเกณฑ์ (Regulations) มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากกฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการกำหนดบรรทัดฐานที่พึงคาดหวังให้ผู้คนในสังคมถือปฏิบัติต่อกัน ธนาคารโลกได้ให้ความเห็นในปี 2019 ว่า กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐใช้ซึ่งกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงของประชาชน โดยกฎเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพจะสามารถลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นภายในสังคมและสามารถแก้ไขปัญหาความล้มเหลวของกลไกตลาดรวมถึงนำไปสู่ความเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างความเติบโตในการสร้างผลผลิตในภาพรวม อย่างไรก็ตาม หากกฎเกณฑ์นั้นไม่มีประสิทธิภาพการบังคับใช้มีความล้มเหลวหรือล่าช้าก็ย่อมก่อให้เกิดผลเสียด้วยการเพิ่มภาระให้ประชาชนและภาครัฐอีกด้วย เหตุนี้ รัฐจึงต้องดำเนินการในส่วนที่จำเป็นเพื่อให้กฎเกณฑ์ที่มีอยู่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และไม่ล่าช้า ซึ่งการที่รัฐมีเครื่องมือในการประเมินผลของกฎเกณฑ์นั้นย่อมจะช่วยให้การประเมินกฎเกณฑ์ประสบความสำเร็จและได้ผลลัพธ์ที่เป็นที่น่าพึงพอใจ

กฎเกณฑ์ (regulations) ถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างบรรทัดฐานความประพฤติของผู้คนในสังคม กฎเกณฑ์ในความหมายอย่างแคบนั้นหมายถึงกฎหมายที่ออกโดยรัฐไม่ว่าจะเป็นกฎหมายหลักและกฎหมายลำดับรอง อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ใช่เครื่องมือชนิดเดียวในการสร้างบรรทัดฐานความประพฤติของผู้คนในสังคม เครื่องมืออื่นๆ เช่น ศีลธรรมจรรยา (ethics and values) การให้มาตรการจูงใจ (Incentives) การให้เงินสนับสนุน (Grants) การทำสัญญา (Contracts) การกำหนดมาตรฐาน (Standards) และการใช้เทคโนโลยีที่มีผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ (Technology) ต่างก็สามารถกำกับความประพฤติของผู้คนได้เช่นเดียวกัน เช่น การที่รัฐให้เงินสนับสนุนแก่เอกชนในการทำการศึกษาวิจัยโดยผู้รับเงินสนับสนุนจะต้องผูกพันตนเองให้เป็นไปตามเงื่อนไขในการขอรับเงินสนับสนุน หรือ การให้มาตรการจูงใจในทางภาษีเพื่อกระตุ้นให้ผู้ค้ารายย่อยเข้ามาในระบบภาษีมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในความหมายอย่างกว้างกฎเกณฑ์ (Regulations) จึงหมายถึงการกระทำที่มีความมุ่งหมายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้และมีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม (ภาพ 1)

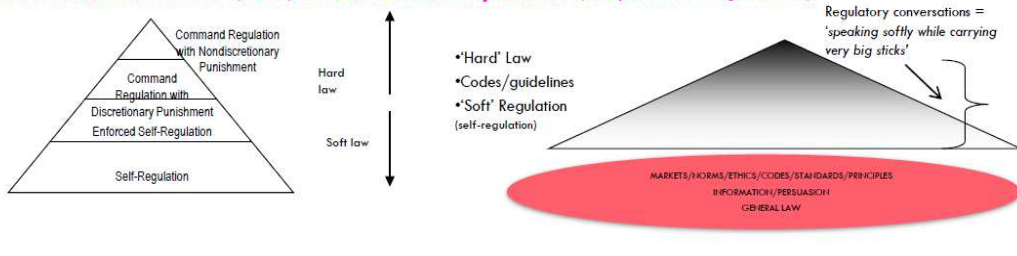

Source: Freiberg, A. (2010) *The Tools of Regulation* (Federation Press)

ภาพ 1 กฎเกณฑ์ที่มีความหมายกว้างกว่ากฎเกณฑ์ที่เป็นกฎหมาย มาตรการต่างๆ ตามที่ปรากฏในภาพต่างสามารถนำไปใช้กำกับความประพฤติ หรือสร้างบรรทัดฐานการปฏิบัติของผู้คนในสังคม

กฎเกณฑ์ตามความหมายอย่างกว้างประกอบไปด้วยมาตรการต่างๆ เป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ออกโดยอำนาจนิติบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ เครื่องมือทางเศรษฐกิจ หรือบรรทัดฐานทางจริยธรรมในสังคม อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ ต่างมีความเข้มข้นของมาตรการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน Ayres และ Braithwaite (1992) ได้จัดประเภทของกฎเกณฑ์โดยพิจารณาจากระดับความเข้มข้นในการบังคับใช้ จากกฎเกณฑ์ที่มีระดับความเข้มข้นสูงที่รัฐใช้อำนาจบังคับให้เอกชนต้องปฏิบัติ ไปสู่กฎเกณฑ์ที่รัฐเน้นร่วมมือกับเอกชนเพื่อกำหนดบรรทัดฐานในการปฏิบัติ และกฎเกณฑ์ที่เอกชนกำกับดูแลความประพฤติของเอกชนด้วยตนเอง

■ **Ayres & Braithwaite's ('92) Enforcement Pyramid (Responsive Regulation)**

ภาพ 2 Enforcement Pyramid ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับความเข้มข้นของกฎเกณฑ์ต่างๆ (Ayres & Braithwaite: 1992)

ประเด็นที่เป็นปัญหาสำหรับบรรดากฎเกณฑ์ต่างๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ที่เป็นประเภทกฎหมายก็คือจำนวนของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในสังคม สำหรับประเทศไทยนั้นคณะกรรมการการกฤษฎีกาได้จัดทำสถิติของกฎหมายทั้งหมดของประเทศไทยโดยมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ 907 ฉบับ พระราชกำหนด 76 ฉบับ

ประมวลกฎหมาย 8 ฉบับ พระราชกฤษฎีกา 7,165 ฉบับ และกฎกระทรวง 7,088 ฉบับ (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2564)¹ ซึ่งการที่มีกฎหมายเป็นจำนวนมากนำไปสู่ความเห็นบางส่วนที่ว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมีมากเกินไปจนเกินกว่าความจำเป็น อย่างไรก็ตาม ก็มีความเห็นอีกแนวทางหนึ่งว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและจำเป็นจะต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพิ่มเติมเพื่อกำกับดูแลความประพฤติของผู้คนในสังคมตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเห็นทั้งสองฝ่ายสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างแนวคิดที่ว่าในสังคมควรมีกฎเกณฑ์อยู่มกน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม ก็มีความเห็นอีกแนวทางหนึ่งว่าประเด็นปัญหาของกฎเกณฑ์นั้นไม่ใช่เรื่องของจำนวนแต่ประเด็นสำคัญคือ คุณภาพและประสิทธิภาพของกฎเกณฑ์ โดย Freiberg (2010,260) ได้ให้ความเห็นว่ากฎเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพนั้นควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ซึ่งจะพิจารณาว่ากฎเกณฑ์ที่ออกมานั้นบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และเกิดการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้หรือไม่
2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งจะพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่ต้องให้เกิดนั้นสร้างภาระให้แก่ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นั้นๆ น้อยที่สุดเพียงใด
3. หลักการสำคัญอื่นๆ ที่กฎเกณฑ์พึงมี (non-instrumental criteria) เช่น ความชัดเจน ความโปร่งใส ความคาดหมายได้ ความยืดหยุ่น มีการกำหนดความรับผิดชอบ การให้มีการพิจารณาใหม่ มีความสมเหตุสมผล และเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

นอกจากความเห็นข้างต้นแล้ว Baldwin Cave และ Lodge เห็นว่ากฎเกณฑ์ที่ดีจะต้องประกอบด้วย การได้รับมอบหมายอำนาจโดยชอบ (Legislative Mandate) มีการกำหนดภาระความรับผิดชอบ (Accountability) มีกระบวนการพิจารณาที่ชอบ (Due Process) ผู้ปฏิบัติมีความชำนาญ (Expertise) และมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

จากการพิจารณาถึงความหมายของกฎเกณฑ์และสภาพปัญหาของกฎเกณฑ์ จะเห็นได้ว่าโจทย์สำคัญสำหรับรัฐในฐานะที่เป็นองค์กรหลักที่ใช้กฎเกณฑ์ในการกำหนดบรรทัดฐานในสังคมคือ การจัดการให้กฎเกณฑ์ที่มีนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์แก่ผู้คนในสังคมและลดภาระที่ไม่จำเป็น ซึ่งจากกรอบแนวทางของคุณลักษณะของกฎเกณฑ์ที่ดีตามที่ได้พิจารณาไปแล้วก็ย่อมเป็นแนวทางในการให้รัฐนำไปประเมินผลและปรับปรุงกฎเกณฑ์ภายในรัฐของตน ซึ่งในหัวข้อถัดไปจะได้อธิบายถึงตัวอย่างและวิธีการที่ประเทศต่างๆ ได้นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของกฎเกณฑ์ของตนให้มีประสิทธิภาพ

2. ตัวอย่างของวิธีการต่างๆ ในการจัดให้กฎเกณฑ์มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

2.1 คณะทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพกฎเกณฑ์ที่ดี (Better Regulation Task Force) ของสหราชอาณาจักร

ในปี พ.ศ. 2550 (1997) คณะทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพกฎเกณฑ์ที่ดีของสหราชอาณาจักร ได้จัดทำข้อเสนอว่า การจัดทำกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสหราชอาณาจักรนั้นควรประกอบไปด้วยหลักการสำคัญห้าประการสำหรับกฎเกณฑ์ที่ดี (Five Principles for Good Regulations) ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักความได้สัดส่วน (Proportionality) หน่วยงานของรัฐจะต้องใช้มาตรการตามกฎเกณฑ์เพียงเท่าที่จำเป็น และได้สัดส่วนกับเหตุที่ทำให้ต้องบังคับใช้มาตรการนั้น
2. หลักภาระความรับผิดชอบ (Accountability) ผู้บังคับใช้กฎเกณฑ์จะต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอในการนำมาตราการตามกฎเกณฑ์มาบังคับใช้และต้องเปิดเผยและให้มีการตรวจสอบความถูกต้องในการบังคับใช้มาตรการ
3. มีความสม่ำเสมอในการบังคับใช้ (Consistency) กฎเกณฑ์และมาตรฐานต่างๆ จะต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันและถูกนำไปบังคับใช้กับผู้คนในสังคมอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

¹ ‘สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา’ <<https://www.krisdika.go.th/th/statistics-law>>.

4. มีความโปร่งใส (Transparency) หน่วยงานของรัฐที่บังคับใช้กฎจะต้องเปิดเผยกฎเกณฑ์ต่างๆ และจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้โดยง่าย รวมทั้งต้องกำหนดเป้าหมายในการใช้กฎเกณฑ์นั้นให้ชัดเจน
5. มีเป้าหมายที่ชัดเจน (Targeting) เนื้อหาของกฎเกณฑ์จะต้องมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและต้องสร้างผลกระทบให้น้อยที่สุด

2.2 วิธีการคำนวณภาระค่าใช้จ่ายของเอกชนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Standard cost model)

รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร และประเทศในแถบสแกนดิเนเวียได้นำวิธีการคำนวณภาระค่าใช้จ่ายของเอกชนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Standard cost model) โดยเล็งเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นสร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่เอกชนที่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นั้นๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการลดภาระที่เกิดขึ้นจึงได้นำวิธีการคำนวณภาระค่าใช้จ่ายมาใช้ เพื่อนำมาออกแบบกฎเกณฑ์ที่สร้างภาระแก่เอกชนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยมีวิธีการในการคำนวณดังนี้

ภาระของเอกชนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ = ค่าใช้จ่าย (จำนวนเงิน/ชั่วโมง) × เวลาที่ใช้ในการดำเนินการดังกล่าว (ชั่วโมง) × ความถี่ (จำนวนครั้งที่ต้องดำเนินการตามกฎเกณฑ์/ปี) × จำนวนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎเกณฑ์นั้น

2.3 การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎเกณฑ์ Regulatory Impact Analysis (RIA)

ในปี พ.ศ. 2524 (1981) รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้มีแนวความคิดว่าประธานาธิบดีจะอนุมัติการออกกฎเกณฑ์เฉพาะกฎเกณฑ์ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้คนโดยรวมเท่านั้น และเพื่อให้การออกกฎเกณฑ์เป็นไปตามแนวความคิดดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาวิธีการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎเกณฑ์ (Regulatory Impact Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์ถึงภาระค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับ โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. อธิบายถึงสภาพปัญหาและอธิบายว่ากฎเกณฑ์นั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างไร
2. วิเคราะห์วิธีการอื่นๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเดียวกัน
3. วิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียที่เป็นสาระสำคัญ รวมไปถึงประโยชน์ได้เสียและภาระค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภค ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ในสังคม
4. จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรายงานผลการดำเนินการดังกล่าว
5. ข้อเสนอซึ่งนำไปสู่การออกกฎเกณฑ์มาบังคับใช้

นอกจากที่สหรัฐอเมริกาแล้ว การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎเกณฑ์ (Regulatory Impact Analysis) ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่างๆ เช่น ประเทศออสเตรเลียที่กระบวนการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในการตรากฎหมายในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระดับสหพันธรัฐ กฎหมายระดับรัฐ กฎหมายจากกระบวนการทางนิติบัญญัติ กฎหมายจากกระบวนการทางอำนาจบริหาร และกฎเกณฑ์อื่นๆ ในประเทศออสเตรเลีย และยังถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศออสเตรเลียอีกด้วย โดยมีตัวอย่างในการปฏิบัติ ดังนี้

- การคำนวณภาระค่าใช้จ่ายของเอกชนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้สารเคมีการเกษตรหรือการดูแลปศุสัตว์ (รัฐวิคตอเรีย)

รัฐบาลรัฐวิคตอเรียได้ดำเนินการปรับปรุงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้สารเคมีการเกษตรหรือการดูแลปศุสัตว์ โดยมีเป้าหมายที่จะลดภาระค่าใช้จ่ายที่ผู้ปฏิบัติต้องแบกรับในการดำเนินการตามกฎเกณฑ์ โดยใช้วิธีการในการวิเคราะห์ดังนี้

- ก) เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ โดยมีการปรึกษาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานจริงว่าในการปฏิบัติตามมาตรการที่กฎเกณฑ์กำหนดใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด
- ข) ค่าจ้างสำหรับผู้ปฏิบัติรายชั่วโมง โดยพิจารณาจากค่าจ้างที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับจริง
- ค) จำนวนครั้งที่ต้องดำเนินการตามกฎเกณฑ์ต่อปี โดยพิจารณาว่าในรอบหนึ่งปีเอกชนจะต้องปฏิบัติตามมาตรการในกฎเกณฑ์นั้นๆ จำนวนกี่ครั้ง

ง) จำนวนของผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎเกณฑ์ โดยพิจารณาจำนวนของเอกชนที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎเกณฑ์ จำนวนของเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากกฎเกณฑ์

การนำวิธีการวิเคราะห์ภาระค่าใช้จ่ายของเอกชนมาใช้ ทำให้รัฐบาลวิตตอรีเห็นว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่เดิมสร้างภาระค่าใช้จ่ายให้เอกชนที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎเกณฑ์การใช้สารเคมีการเกษตรหรือการดูแลปศุสัตว์สูงถึงปีละ 6.6 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย และนำไปสู่การปรับปรุงกฎเกณฑ์ที่มีอยู่แต่เดิมซึ่งสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เหลือเพียง 4.9 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย

Box J.5 Victorian agricultural and veterinary chemical reforms — evaluation using the Standard Cost Model

In 2007 the Victorian Government changed a regulation relating to requirements for veterinarians to keep records of the use of agricultural and veterinary chemicals. The Victorian Department of Primary Industries used the Standard Cost Model to estimate the change in administrative burdens arising from the reforms. The estimated change in administrative costs was based on:

- time taken — based on interviews with seven practitioners who had been affected by the reforms and were asked 'to reflect upon the time it took them to complete the administrative activities under the previous regulations and under the current (new) regulations' (Victorian Department of Primary Industries 2007a). (Hence, the effects of the reforms were assessed against a counterfactual of 'no change' to the previous regulations.)
- veterinarians' average wage rate (hourly)
- frequency — the number of times the 'average' firm would complete the obligation each year
- population — the number of firms affected.

Based on these data, the savings in administrative costs was estimated to be around \$1.7 million per year.

	Time taken (minutes)	Wage rate (\$/hour)	frequency	population	total cost per year
Previous requirement	6.4	96	880	800	\$6.6m
New requirement	4.7	96	880	800	\$4.9m

Source: Victorian Department of Primary Industries (2007a and 2007b).

ภาพ 3 การใช้ Standard Cost Model ในการคำนวณภาระค่าใช้จ่ายของเอกชนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎเกณฑ์ให้เกิดการลดภาระค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น

2.4 การใช้ Regulatory Sandbox ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีการเงิน (Fintech) ในออสเตรเลีย

พัฒนาการทางเทคโนโลยีได้นำมาสู่การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงในการประกอบธุรกิจ ในสังคม ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีนี้ได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของธุรกิจประเภทเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) ซึ่งสร้างความท้าทายให้แก่หน่วยงานของรัฐในการจัดหามาตรการใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลกิจการที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน จึงเกิดปัญหาว่าจะดำเนินการกำกับดูแลอย่างไรหรือสมควรที่จะควบคุมเทคโนโลยีใหม่เหล่านี้ อย่างเข้มงวดหรือผ่อนปรน ประเทศออสเตรเลียได้ใช้วิธีการกำกับดูแลในรูปแบบของ Regulatory Sandbox เพื่อกำกับดูแลธุรกิจ Fintech โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนนำนวัตกรรม Fintech ที่ตนสร้างขึ้นมาใช้ในสภาพแวดล้อมที่มีผู้ใช้งานจริง โดยกิจการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่มีข้อยกเว้นบางประการ จากการกำกับดูแลในกรณีต่างๆ ไป กล่าวอีกนัยหนึ่งวิธีการ Regulatory Sandbox คือการวางกฎเกณฑ์ที่มีความยืดหยุ่นซึ่งเอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชนและเปิดโอกาสให้กฎเกณฑ์มีการพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

ประเทศออสเตรเลียได้นำ Regulatory Sandbox มากำกับดูแลธุรกิจ Fintech ตั้งแต่ปี 2016 ซึ่งจากตารางเปรียบเทียบในภาพ 4 จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์เกี่ยวกับ Fintech มีการปรับปรุงอยู่เป็นระยะเพื่อให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเทคโนโลยี Fintech ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสภาพของตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงไป จากภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในระยะเริ่มแรกการใช้เทคโนโลยี Fintech ถูกจำกัดไว้ค่อนข้างเข้มงวด เช่น การจำกัดให้เทคโนโลยี Fintech สามารถนำไปใช้ในกิจการประเภทเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในการปรับปรุงกฎเกณฑ์ใหม่เมื่อปี 2020 หน่วยงานที่กำกับดูแลได้เปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถนำเทคโนโลยี Fintech ไปใช้ในกิจการได้หลากหลายประเภทยิ่งขึ้น ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นได้ว่า เมื่อมีสภาพข้อเท็จจริงของเทคโนโลยี Fintech ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป หน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจดังกล่าวก็ได้รีบดำเนินการปรับปรุงกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

	Public consultation (2016)	Original fintech licensing exemption (2016)	'Enhanced' sandbox (2020)
Maximum duration	6 months	12 months	24 months
Multiple uses / extension	Prohibited	Prohibited	Allowed (for different products/services)
Scope	Giving financial advice in relation to certain Australian securities, managed investment schemes / deposit products Arranging for other persons to deal in financial products	Financial services: (i) providing advice, (ii) dealing in or (iii) distributing existing products Credit activities: only (i) acting as intermediary or (ii) providing credit assistance in relation to certain credit contracts	New types of activities covered Issuing, varying or disposing of a non-cash payment facility Providing crowd-funding services Providing credit (new restriction: duration only up to 4 years)
Admission	No application Notice to ASIC Declaration to ASIC Evidence of sponsorship	No application 14-day notice to ASIC	No application 30-day notice to ASIC
Reporting obligations	Yes A mandatory report at the end of testing	No A voluntary report at the end of testing	No A voluntary report at the end of testing
Interactivity level	Minimal	Minimal	Minimal

ภาพ 4 กฎเกณฑ์ของ regulatory sandbox สำหรับธุรกิจ Fintech ซึ่งมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์เป็นระยะเพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างของ Regulatory Sandbox ของประเทศออสเตรเลีย แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลกิจการประเภทเทคโนโลยี ซึ่งกิจการประเภทเทคโนโลยีโดยสภาพแล้วมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น กฎเกณฑ์ต่างๆ จึงต้องปรับปรุงให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนอกจากจะทำให้การกำกับดูแลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้เอกชนใช้นวัตกรรมในการพัฒนาเทคโนโลยีของตน นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันในท้องตลาดอีกด้วย

2.5 การให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลกฎเกณฑ์ (Regulatory Stewardship) ของประเทศนิวซีแลนด์

รัฐบาลนิวซีแลนด์ได้นำแนวคิด Regulatory Stewardship เพื่อพัฒนากฎเกณฑ์ให้ทันสมัย โดยวางแนวทางให้หน่วยงานของรัฐต่างๆ สวมบทบาทเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน และมีหน้าที่ในการบูรณาการอย่างเป็นระบบในการติดตามการบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน หน่วยงานของรัฐจะต้องติดตาม ทบทวน และรายงานการใช้กฎเกณฑ์ที่รับผิดชอบ วิเคราะห์โดยละเอียดถึงการพัฒนาระบบของกฎเกณฑ์ และจัดให้มีวิธีการในการใช้กฎเกณฑ์ที่ดี โดย Hejden ได้ให้ความเห็นว่าแนวคิดของการเป็นผู้ดูแลกฎเกณฑ์ (Regulatory Stewardship) ควรประกอบด้วยองค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอก ซึ่งจะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาให้กฎเกณฑ์ดี โดยมีแนวทางดังนี้

		ความมุ่งหมายใน Stewardship	
		ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
วิธีการ Stewardship	กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้รางวัลแก่บุคลากรเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากร สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีเพื่อให้บุคลากรรับรู้บทบาทขององค์กรที่บังคับใช้กฎเกณฑ์และผลของการใช้กฎเกณฑ์ต่อสังคมโดยรวม 	<ol style="list-style-type: none"> ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียในการตัดสินใจที่อาจสร้างผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้มีส่วนได้เสีย รับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนา การบังคับใช้ การทบทวน หรือการยกเลิกกฎเกณฑ์ พัฒนาศักยภาพของผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎเกณฑ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎเกณฑ์กำหนด
	โครงสร้าง	<ol style="list-style-type: none"> มีขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในองค์กรที่ชัดเจนและโปร่งใส มีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีแผนงานเพื่อติดตามและประเมินผลรวมทั้งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ ดำเนินการประเมินความเสี่ยงต่างๆ อยู่เป็นระยะ 	<ol style="list-style-type: none"> มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบเพื่อให้กระบวนการทำงาน กระบวนการพิจารณา มีความเป็นธรรม เข้าถึงได้ง่าย และตอบโจทย์ของปัญหาที่เกิดขึ้น มีกระบวนการในการทำงานที่สามารถอธิบายข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อมีการพัฒนา การบังคับใช้ การทบทวน หรือการยกเลิกกฎเกณฑ์ มีกระบวนการร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียที่มีความโปร่งใส มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนากฎเกณฑ์

จากตัวอย่างทั้ง 5 ตัวอย่างที่ได้ยกขึ้นมา จะเห็นได้ว่าการประเมินผลของกฎเกณฑ์นั้นมียุทธศาสตร์ในการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละวิธีการล้วนมีเป้าหมายในการสร้างกฎเกณฑ์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมไม่สร้างภาระเกินสมควรและไม่ล่าสมัย แนวคิดและวิธีการของประเทศต่างๆ ที่ได้ยกตัวอย่างขึ้นมานั้นมีประโยชน์อย่างยิ่งในฐานะที่เป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาเสริมหรือปรับใช้ให้เข้ากับแนวทางวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายในปัจจุบันซึ่งอาศัยแนวทางตาม มาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ ทบทวน และประเมินผลของกฎหมายต่างๆ ในประเทศไทยมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในสังคมได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 2 ประโยชน์ที่ได้รับและการขยายผลจากการเข้าร่วมโครงการ

■ ประโยชน์ต่อตนเอง

การได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม Workshop on Evaluating Regulatory Quality and Performance to Improve Public-sector Productivity เป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับฟังมุมมองและประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ ในการพัฒนากฎหมายและกฎเกณฑ์ให้ทันสมัย การที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าวแม้ว่าจะเป็นกิจกรรมที่จัดภายในระยะเวลาอันสั้นแต่ก็ได้เห็นถึงมุมมองแนวคิด วิธีปฏิบัติ และความเห็นทางวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ข้าพเจ้าเห็นว่าองค์ความรู้ในด้านการพัฒนากฎหมายนั้นเป็นองค์ความรู้ที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น หากจะพัฒนากฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองแล้ว ข้าพเจ้าในฐานะผู้ปฏิบัติก็ต้องต่อยอดสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้และหมั่นค้นคว้าความรู้ในด้านนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าทันกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

■ ประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด

กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายในความรับผิดชอบจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิทางทะเบียน ทางสัญชาติ และการอนุมัติ อนุญาตต่างๆ และกรมการปกครองมีหน้าที่ตามกฎหมายในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบทุกๆ 5 ปี ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเสริมแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีอยู่แล้วให้มีความละเอียดรอบคอบและเข้าถึงผู้มีส่วนได้เสียมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีในการพัฒนากฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองในอนาคต

■ ประโยชน์ต่อสายงานหรือวงการวิชาชีพในหัวข้อนั้นๆ

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายสำหรับการร่างกฎหมายขึ้นใหม่หรือประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีอยู่ ข้าพเจ้ามองว่าการศึกษานโยบายทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและประสบการณ์ของต่างประเทศจะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายในประเทศไทยเพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางปฏิบัติที่มีความละเอียดรอบคอบสำหรับผู้ปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

- กิจกรรมการขยายผลที่ได้ดำเนินการภายในระยะเวลา 60 วันนับจากวันสุดท้ายของโครงการ ด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2564 ให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเร่งรัดพิจารณาทบทวนกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติต่างๆ ให้เหมาะสมแก่กาลปัจจุบันโดยเร็วตามหลักการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในการปฏิบัติจะต้องมีการสำรวจกฎหมายลำดับรองที่อยู่ในความรับผิดชอบและประเมินว่าจะดำเนินการอย่างไรกับกฎหมายลำดับรองนั้นต่อไป ข้าพเจ้าได้นำสิ่งที่ได้รับจากการเข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการวิเคราะห์กฎหมายลำดับรองของพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เพื่อพิจารณาภาระที่ผู้ขออนุญาตจะต้องรับในการปฏิบัติตามกฎหมายลำดับรองดังกล่าว เพื่อจัดทำความเห็นว่ากฎหมายลำดับรองดังกล่าวสมควรต้องถูกยกเลิกหรือไม่

แบบรายงานผลการทบทวนกฎกระทรวงระเบียบ/ข้อบังคับ/ประกาศ/คำสั่ง	๒
ประเภท ☐ กฎกระทรวง ☒ ระเบียบ ☐ ข้อบังคับ ☐ ประกาศ ☐ คำสั่ง	๓. มีช่องทางใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อในหน่วยงานของรัฐหรือไม่ ☒ ไม่มี ☐ มี (โปรดระบุ) _____
ชื่อ ระเบียบ/ปฏิบัตินี้ดำเนินการขึ้นตั้งหรือมีการพิจารณาออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง	๔. ในกฎกระทรวงนี้กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการของหน่วยงานของรัฐไว้หรือไม่ ☐ ไม่มี ☒ มี (โปรดระบุ) _____ กำหนดให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตต้องดำเนินการตามลำดับ ดังนี้
ออกตามความในมาตรา ๑๐ แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๕๖๒ มีความว่า ในท้ายกฎกระทรวงนี้และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดระเบียบการตามพระราชบัญญัตินี้	๕. ยื่นคำขอตามแบบ ฐฐ๙.๑ ต่อเจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขออนุญาตมีภูมิลำเนาอยู่หรือสถานที่โฆษณาอยู่ในเขตอำนาจของเจ้าพนักงานคดีนั้น (ข้อ ๑) ๖. ผู้ยื่นคำขอพิจารณาคำร้องตามแบบ ฐฐ๙.๑ ที่เจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขอมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ (ข้อ ๑)
และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวง ๑. กำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาตซึ่งต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐๐ บาท ๒. กำหนดกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้	๕. ข้อกำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นใบอนุญาตและวิธีการขออนุญาต และความคุ้มครองทางทรัพย์สินทางราชการที่ได้รับจากการกำหนดฉบับนี้ เมื่อเทียบกับภาระที่ประชาชนจะต้องรับ (ในกรณีที่มีกฎกระทรวงนี้เกี่ยวกับใบอนุญาตหรือการขออนุญาตใบอนุญาต ไม่ต้องขออนุญาต) ☐ ใบอนุญาตไม่มีอายุ ☒ ใบอนุญาตมี ๒ ประเภท
๓. กฎกระทรวงนี้กำหนดให้ประชาชนมีภาระหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง ๓.๑ ผู้มีใบอนุญาตไม่มีข้อจำกัดเรื่องขยายเสียงและไมโครโฟน ประสงค์จะให้เครื่องขึ้นทำการโฆษณา ให้ยื่นคำร้องตามแบบ ฐฐ๙.๑ ต่อเจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขออนุญาตมีภูมิลำเนาอยู่หรือสถานที่โฆษณาอยู่ในเขตอำนาจ ๓.๒ ห้ามโฆษณาและห้ามใช้เสียงโฆษณาในระยะเวลาที่เกินกว่า ๑๐๐ เมตร จากบริเวณสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่งต่อไปนี้ (ก) โรงพยาบาล (ข) วัดหรือสถานที่ที่บำเพ็ญกุศลกุศล และ (ค) สถานที่ที่มีการสัญจรไปมาซึ่งอยู่เป็นปกติ	๖. ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อยกเว้นใบอนุญาตและวิธีการขออนุญาต และความคุ้มครองทางทรัพย์สินทางราชการที่ได้รับจากการกำหนดฉบับนี้ เมื่อเทียบกับภาระที่ประชาชนจะต้องรับ (ในกรณีที่มีกฎกระทรวงนี้เกี่ยวกับใบอนุญาตหรือการขออนุญาตใบอนุญาต ไม่ต้องขออนุญาต) ☐ ใบอนุญาตไม่มีอายุ ☒ ใบอนุญาตมี ๒ ประเภท
๗. ในเรื่องเดียวกันนี้ มีกฎหมายอื่นกำหนดให้ประชาชนต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยหรือไม่ ☒ ไม่มี ☐ มี (โปรดระบุกฎหมาย) _____ (๑) _____ (๒) _____ ฯลฯ _____	๗. ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อยกเว้นใบอนุญาตและวิธีการขออนุญาต และความคุ้มครองทางทรัพย์สินทางราชการที่ได้รับจากการกำหนดฉบับนี้ เมื่อเทียบกับภาระที่ประชาชนจะต้องรับ (ในกรณีที่มีกฎกระทรวงนี้เกี่ยวกับใบอนุญาตหรือการขออนุญาตใบอนุญาต ไม่ต้องขออนุญาต) ☐ ใบอนุญาตไม่มีอายุ ☒ ใบอนุญาตมี ๒ ประเภท
๘. มีข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางการจัดลำดับของเจ้าหน้าที่หรือไม่ ☐ ไม่มี ☒ มี (โปรดระบุ) _____ ๘.๑ เป็นหน้าที่ของตำรวจท้องที่ที่ได้รับเครื่องขึ้นพิจารณาคำร้องขอโดยคำนึงถึงสถานที่ เวลา และเครื่องอุปกรณ์ที่จะทำการโฆษณา แล้วแสดงความคิดเห็นไว้ในคำร้องขึ้นที่ผู้ร้องขอจะได้นำไปแสดงต่อผู้อยู่ในอนุญาต (ข้อ ๒) ๘.๒ เมื่อพนักงานผู้อยู่ในอนุญาตได้รับคำร้องตามข้อ ๘.๑ แล้ว ให้รีบพิจารณาสิ่งใดให้มีความคิดเห็นของตำรวจท้องที่นั้นเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาในการออกใบอนุญาตด้วย (ข้อ ๑) ๘.๓ เอกสารที่กำหนดให้ประชาชนต้องใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ (ไม่ว่าจะกำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ หรือในเอกสารพระราชกฤษฎีกาอื่นใด) (๑) เอกสารตามระเบียบฉบับนี้ คำร้องขอแบบ ฐฐ๙.๑ (ตามระเบียบฯ ฉบับนี้) (๒) เอกสารตามคู่มือสำหรับประชาชน: การออกใบอนุญาตให้ทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง ขั้วรถประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หนังสือเดินทางและใบอนุญาตทำงาน (กรณีคนต่างด้าว) หนังสือมอบอำนาจจากถือสิทธิ์ตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประจำตัวประชาชนลงนาม	๘. ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อยกเว้นใบอนุญาตและวิธีการขออนุญาต และความคุ้มครองทางทรัพย์สินทางราชการที่ได้รับจากการกำหนดฉบับนี้ เมื่อเทียบกับภาระที่ประชาชนจะต้องรับ (ในกรณีที่มีกฎกระทรวงนี้เกี่ยวกับใบอนุญาตหรือการขออนุญาตใบอนุญาต ไม่ต้องขออนุญาต) ☐ ใบอนุญาตไม่มีอายุ ☒ ใบอนุญาตมี ๒ ประเภท
หมายเหตุ: "กฎกระทรวง" ตามแบบรายงานนี้ หมายถึงกฎกระทรวงทุกฉบับ และหมายความรวมถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่หน่วยงานของรัฐออกใช้บังคับ แต่สำหรับระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งอื่น ให้จัดทำรายงานเฉพาะฉบับที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อ ๑ ข้อ ๕ หรือข้อ ๔ ตามแบบรายงานข้างต้นเท่านั้น ส่วนระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อดังกล่าว ไม่ต้องจัดทำรายงาน	การติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ตามแบบรายงานนี้ หมายความว่ารวมถึง การที่ประชาชนต้องยื่นขอรับใบอนุญาต จดทะเบียน ขึ้นทะเบียน จดแจ้ง แจ้ง การอุทธรณ์ หรือการติดต่ออื่นใดทั้งรับ และรวมถึงการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย
ข้อมูลผู้รายงาน ชื่อ สกุล นายคุณพิทักษ์ พัทธกุล ตำแหน่ง อดีตรองผู้อำนวยการ	ข้อมูลผู้รายงาน ชื่อ สกุล นายคุณพิทักษ์ พัทธกุล ตำแหน่ง อดีตรองผู้อำนวยการ

- กิจกรรมการขยายผลที่จะดำเนินการภายใน 6 เดือนหลังเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย จะกลายเป็นหนึ่งในงานประจำที่หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน ข้าพเจ้าจะดำเนินการจัดทำบทความสรุปแนวความคิด และประสบการณ์ของต่างประเทศในด้านการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของกฎหมาย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณภาระค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อเผยแพร่ องค์ความรู้ผ่านทางระบบสารสนเทศของกรมการปกครอง และเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมกรณีงานของตนต่อไป
-